

■ Egy szó erejéig se csodálkozhatunk, ha halljuk, szegény az önkormányzat, bérre is alig van pénze, ennél fogva csehül áll a kultúra minden állomása. Akármelyik faluba megyünk, mindenütt ezt halljuk. Hogy pontosabb képet alkothassunk, az iskola néhány dolgára rákérdeztünk. Azért az iskoláéra, mert leginkább innen fakad a jövő.

■ **Mióta igazgató itt Borsos Béla?**

– Harminchárom éve, tehát 1961 óta.

■ **Akkor hány gyerek járt iskolába?**

– Elég lesz az 1966-os adat? Abban az évben 146 tanuló volt.

■ **És ma?**

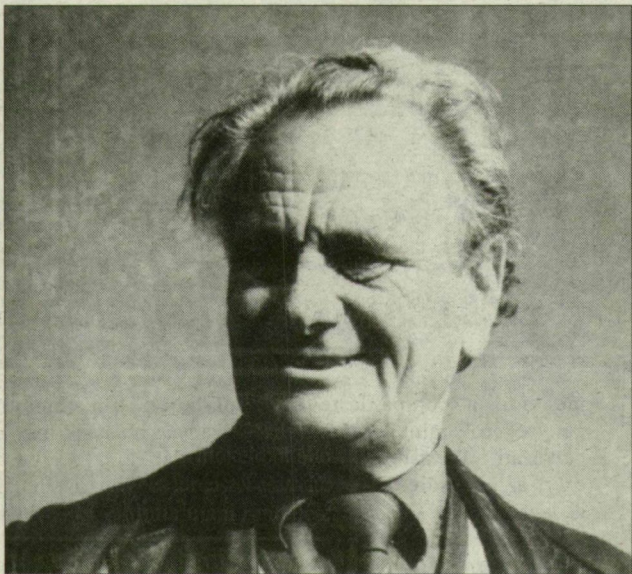
– Pontosan 105-tel kevesebb: csak 41.

■ **Az egészséges élet egészséges folyamat. Az akkori gyerekeknek legalább anynyit kellett volna maguk helyett állítaniuk. Hová lett 105 gyerek?**

– Elvándoroltak? Vagy inkább kiöregedünk volna? Nem tudom. Tény az, hogy akkor két iskola volt és két óvoda, most meg egy van mindegyikből, és ehhez sincsen elég gyerek. Talán az a legnagyobb baj, hogy aki innen elment továbbtanulni, nem jött vissza.

■ **Elfelejtette a cserebogár, hogy csimaszból lett?**

– Ilyen is volt, és van is, de a többség azért nem jön vissza, mert nincsen számára hely. Összeszámoljuk, hány orvos, hány ügyvéd, hány tanár, hány mérnök lett közben? A falu nem tud több orvost foglalkoztatni, mint amennyi van, tanárból sincsen többre szükség, az ügyvédet, a mérnököt már említenem is fölösleges. De aki szakmát tanult, az se tudna belőle itthon megélni. Körülbelül

Borsos Béla igazgató. (Fotó: Enyedi Zoltán)

hétszázan lakunk a faluban, ebből kétszázhetven a nyugdíjas. Folytassam?

■ **Kicsiben Nagylak is Magyarország, akkor is, ha a szélén van. Az egész világot ellátjuk tudós fejekkel, csak az itthon maradékkal nem nagyon tudunk mit kezdeni. Inkább a régi nagy álmokról szóljunk.**

– A hatvanas évek közepén még modern bútorgyárat álmotdakt a pozdorjából lemezt gyártó kendergyár mellé. A helye is ki volt már jelölve, de nem valósult meg, vegetál csupán a kendergyár is. Megszűnt a kinti barakkiskola, négy év múlva elkészült helyette a bentiekiegészítése.

■ **Pardon: és addig?**

– A tanácsháza nagytermében is tanítottunk, a napközi ebédlője kedvéért meg a kocsmát feleztük meg. Készen lett az új, 1972-ben, fölépült a tornaterem 1978-ban, az utóbbi egyetlen fillér állami segítség nélkül. Tavasszal elkezdtek, ősszel már föl is avattuk. Ak-

Iskola a határ szélén

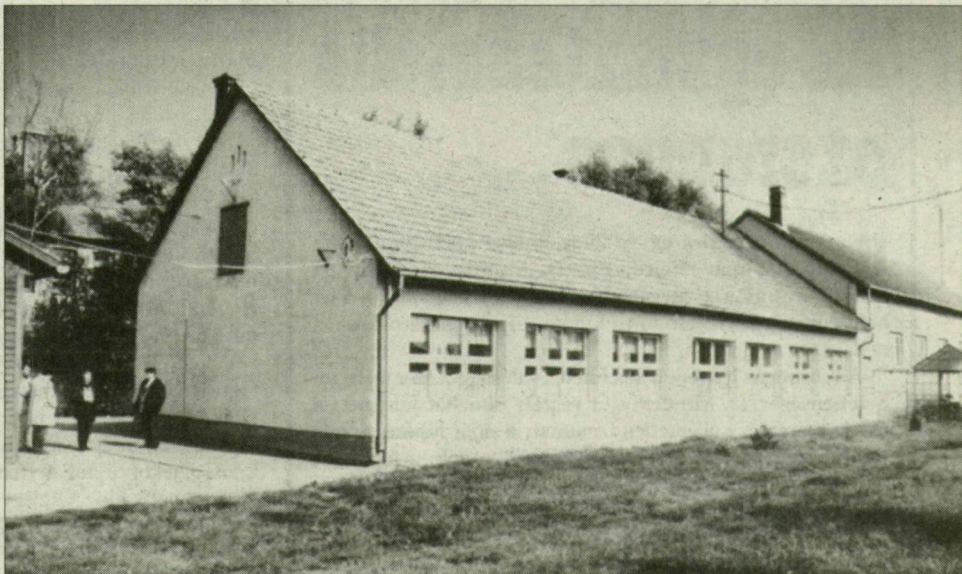

Elférnek a tornateremben is

kor még száz tíz gyerekünk volt, és Makón se volt ilyen tornaterem.

■ **Tanár is van hozzá?**

– Volt, de már nincsen. Elment Makóra. De létszálmunk sincsen hozzá, hogy másikat keressünk. Külön osztályban csak az elsősök járnak ide, a másodikosok és harmadikosok együtt vannak, mindössze tízenegyen; negyedikesünk most egy sincsen, ötödikes-hatodi-

lett volna, aki nem akart tovább menni, ő meg elment Amerikába.

■ **Elég „tovább” ment!**

– Meglehet, hogy hazajön, és bebizonyosodik, ő vitte leg- többre.

■ **Említetted, hogy a kocs- mába jártatok ebédelni.**

– Most itt az ebédlőnk az iskolában, és mellette a nagyszerű konyha. Minden napközis gyerek itt eszik, és egy híján minden gyerek napközis. Innen viszik az óvodásoknak is az ebédet, most nálunk kosztolnak a régészek is, akik a határ- állomás bővítése előtt vallatják a földet, és innen viszik étel- hordóban is legalább hetvenen. A nyugdíjasok is.

■ **Álljunk meg! Azt mon- dad, a falu költségvetésének a fele ide jön.**

– És jelentős része rajtunk keresztül csorog vissza a falu- ba. A koszt révén is, de nálunk minden gyerek ingyen kapott eddig minden tankönyvet is.

Hatalmas summa pénz az is. Sajnos, közben nem marad a falunak arra már semmi, hogy bármit is bővítsen, de még arra se, hogy a meglévő javakat karbantartsa. Mindig szegény volt az itteni nép, mert a kendergyár mindig keveset fizetett, és a legnagyobb állandó- ságként meg is maradt a sze- génység.

■ **Ha itt vagy harminchá- rom éve, akkor felelhetsz rá: miért nem tud hasznót húzni a határállomásból ez a falu?**

– A gyári ember soha nem volt vállalkozói hajlandóságú, ez az egyik ok. A másik is a kendergyári múltból fakad: szegény embernek pénze sin- csen rá, hogy bármibe belevág- jon. A kettőből egy is elég lenne magyarázatként, de az lenne a jó, ha egy indokunk se lenne.

Mi viszont ne folytassuk most tovább, mert akkora téma ez, hogy megér egy külön fe- jezetet.

Horváth Dezső

Gyógyítás és művészet

(Folytatás az 1. oldalról.)

A hajdani kopott vakolatú, Pulz utcai épület egy esztendeje följújtott külsővel és Euró- paszerte irigyelhető, megválto- zott belső tartalommal fogadja a betegeket. Nemcsak, hogy zárt intézetnek, de kórháznak sem nézi az oda betérő látoga- tó: inkább hiheti melegséggel, szép díszekkel bélelt szanatóri- umnak. Vagy valamiféle alkotó- háznak. A szobák falán, szőte- sek, festmények, rajzok, szí- nes virágkompozíciók, a pol- con vesszőből, gyékényből font használati tárgyak. S ahol a megálmodott formák testet öltenek: egy hangulatos mű- hely, azaz a foglalkoztató. A szövőszékek mellett serény munka folyik, napról napra gyarapítva a mintákat kiadó sorokat – és az alkotó önbizal- má. Ilonka, a mindenkivel te- geződő „műszakvezető”, foglalkozására nézve csipkeverő, tanácsot ad, javít és megdicsér, majd az alkotás áhítozás csönd- je ül a fonalgomolyagokkal, cérnával, hánccsal teli helyi- ségre. Az egyik, értelmiségi körökben ismert hölgy, szíve- sen kötélnek áll, és beszél ma- gáról, betegségről, az itteni kezelésről.

– Úgy nyolc esztendeje egy- szerre szakadt a nyakamba minden családi és munkahelyi probléma. Akkor éreztem elő- ször: el kell kerülnöm otthon- ról. Magam jelentkeztem az idegklinikán. A kezelés után egy évig tünetmentes voltam, de aztán rendszeresen visszaes- tem: nyugtatókat szedtem.

összecseréltem a nappalt az éj- szakával, erőt vett rajtam az életuntság... '92-ben leszázalé- koltak. Legutóbb sem vártam meg, hogy lehúzzon ez az is- mélt jelentkező érzés: elhatá- roztam, önként sétálok be az intézetbe. Mivel az újságban olvastam, hogy megnyílt ez az osztály, egyenesen ide vezetett az utam.

■ **Tapasztalatai?**

– Otthonosan érzem itt ma- gam. A tanár úr a nővérek leg- javát hozta ide, akik barátság- sak, mondhatni szertetteljesek velünk. Megdöbbentem, ami- kor az ügyeletes orvos arra méltatott, hogy odajöjjen hoz- zám és bemutatkozzon. Beteg- ként először érzem a törődést.

■ **Látom, gyönyörű sző- nyeg készül a keze alatt, hol tanult meg szőni?**

– Kötni szerettem korábban is. A rosszabbodás jele, amikor egyszerűen nem vagyok képes rá, annyira eluralkodik rajtam a „lustaság”. A szövessel itt is- mertettek meg, néhány hete. És mondhatom, annyira megked- veltem, annyi örömet okoz, hogy bejárok majd, hogy befe- jezzem a szőnyeget. Sőt a sző- vést otthon is folytatam.

■ **Most jól érzi magát?**

– Készülök haza. Hála az itteni különleges kezelésnek, úgy érzem, megmentettek at- tól, hogy magamba zuhanjak.

■ **Gondolja, hogy ezt a sző- vésnek is köszönheti?**

– A gyógyszeres kezelés, a pszichoterápia mellett minden- képpen. Itt emberszámba ve- szik a beteget, lesik minden kí-

vátságunkat. Egyik nap pél- dául valakinek sétálni való kedve támadt. Én azt mon- tam, szegedi létemre nem lát- tam még a zsinagógát. Meg- mutatták. Amikor a fűvesszert- be kíváncsítottunk néhányan, odamentünk. Az embernek se kedve, se ideje, hogy a maga bajával foglalkozzék.

Dr. Pető Zoltán, az osztály vezetője néhány éve – külföldi tapasztalatai alapján – állt elő az ötlettel: az egészségügyben szét kell választani a szociális gondoskodást az orvosi rehabi- litációtól. Ezáltal a beteg em- berek egy része, teljes életet él- ve, visszaadható családjának, a társadalomnak. Éppen egy esztendeje, hogy ünnepélyesen fölavatták az ország egyetlen, egyetemi oktatásba is bekap- csolódó, rehabilitációs intéze- tét. Olyan neuropszichiátriai osztályt, amelyből, ezen kívül, Európában is csak kettő léte- zik.

■ **Egy év alatt beigazoló- dott az efféle intézet létjogo- sultsága?**

– Harminkétágyas osztá- lyunkra 252 beteget vettünk föl, ambulanciánkon 6703 pá- cienszt fogadtunk Szegedről és a régióból.

■ **Miféle panaszokkal ke- rülhetnek önköz a bete- gek?**

– Csak azokkal foglalko- zunk, akik rehabilitálhatók. Ők három nagyobb csoportot al- kotnak: szervi idegrendszeri betegségben szenvedők, a psi- chés zavarok úgynevezett nagy betegségeivel kezeltek – ski-

zofréniások, depressziósok, té- veszmések –, valamint mind- azok, akik a testi és lelki mű- ködésszavar területén rehabili- tálhatók.

■ **Az ideggyógyászatban eddig is alkalmaztak mun- katerápiát. Mi az új az önök intézetében?**

– A hagyományos orvosi kezelésekkal együtt rendkívül sokoldalúan foglalkoztatjuk a betegeket. Művészet -, zene- és biblioterápia segítségével a be- tegség által szabaddá tett időt töltjük ki hasznosan.

■ **Maga a hasznos tevé- kenység gyógyít?**

– Igen: fegyelmez, odafor- dítja a figyelmet, növeli a kon- centrációs készséget, s azáltal, hogy csoportban történik, föl- kelti a más emberek iránti ér- deklődést is. Ha oldódik az el- szigetelődés érzése, nőhet az önértékelés. A jó szociálterápia után ki-ki egy új életformával távozhat innen. Beilleszked- sét, elhelyezkedését is segíti az intézet: szociális szervezőnk addig megy, amíg munkát nem talál neki.

Alighanem igaza volt Korá- nyi profeszornak, amikor azt mondta: „A gyógyítás művé- szet.” Pető tanár úr sem téved, amikor állítja: „A művészetnek gyógyító hatása van.” Csak rá kell nézni egy addig örülni képtelen ember arcára, amint saját, szemet gyönyörködtető alkotására pillant. Az általa lét- rehozott művészi értékre, amely az intézet vagy egy kiál- lítási terem falát díszíti, netán a népművészeti múzeum kincseit gyarapítja.

Chikán Ágnes

Szupertechnikával a cárgyilkosság nyomában

Tökéletesen beigazolódtott az a korábbi verzió, amely sze- rint a bolsevikok, minden jel- szerint Lenin közvetlen utasí- tására, az 1918. július 17-re virradó éjszakán agyónlótték a jekatyerinburgi Ipatjev-ház pincéjében a hétagú uralkodó családot: II. Miklóst, az utolsó cárt, Alekszandra Fjodornát, a német származású cárnét, négy lányukat: Anasztázia, Tatjana, Olga és Marija nagyherceg- nőket, valamint a kiskorú, vér- zékenységgben szenvedő trón- örökst, Alekszej cárevicset. Velük együtt ugyanezen a li- dérces éjszakán végeztek a cári család személyzetével: Jevge- nyij Botkin orvossal, Anna Gyemidova komornával, Ivan Karitonov szakácsal és Alois Trupp lakájjal.

A tetemetek teheruatón egy 32 kilométernyire lévő erdőbe vitték, és ott – a nyomokat gondosan eltüntetve – eltemet- ték. 1979-ben a kivégző kom- mandó feljegyzései alapján ki- hantolták a maradványokat, de ezek komolyabb kutatására a tudósok csak a közelmúltban kaptak engedélyt. Háromdi- menziós komputertomográf se- gítségével hasonlították össze a leleteket az Ohrana, a cári rendőrség archívumában őrzött dossziék tartalmával, beleértve az azonosítás szempontjából fontos fogászati adatokat is. II. Miklós egészen különleges műfogsora például megkönnyít- tette az erdei tömegsírból talált koponya azonosítását.

Közzétette hivatalos jelentését az a Jelcin ál- tal kinevezett orosz kor- mánybizottság, amely egy miniszterelnök-he- lyettes vezetésével az utolsó cári és családjá meggyilkolásának körülményeit vizsgálta ki.

A bizottság felhasználta az egyik legkorszerűbb tudomá- nyág, a molekuláris bioló- gia eredményeit is. Pavel Ivanov professzor egy múzeumból megszerezte azt a kendőt, amellyel a mintegy száz éve, még trónörökösként Japánban merénylet nyomán megsérült későbbi cári sebé bekötötték. A cárné maradványait pedig – többek között a genetikai információkat kutató DNS-viz- gálatokkal – összehasonlította rokona, az ugyancsak német származású Fülöp herceg (II. Erzsébet angol királynő férje) vérének mutatóival. A tudós elemezte a néhai cári rokona, a nyugati emigrációban élő agg Seremetyevo-Szfirisz grófnő véréit is.

A szupertechnika segítségé- vel dolgozó tudósok szerint az áldozatok azonosításához im- már kétség sem férhet. Tartja magát a hír, hogy a maradvá- nyokat a pétervári Péter-Pál erdőben temetik el, és a szer- tartáson részt vesz az angol ki- rálynő is.

(FEB)